

ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ, ТА ЕКОЛОГІЯ

А. О. Азарова, к. т. н., доц.,
Л. Л. Леонтьєва, бакалавр

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз кожного з елементів фінансового стану підприємства (ФСП). Розглянуто методи та завдання аналізу. Визначено основні поняття кожного елемента. Запропоновано ряд показників та складено СППР для вирішення проблеми оцінки ФСП.

Вступ

За сучасних умов кожне підприємство повинно чітко орієнтуватись у складному лабіринті ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, фінансовий стан як свого підприємства, так і підприємств-партнерів.

Проблемам оцінювання фінансового стану вітчизняних підприємств досить велику вагу приділяють провідні вчені, серед яких слід відмітити Покропивного С. Ф., Коробова М. Я., Івахненко В. М., Завгороднього В. П., Сопка В. В., Калину А. В. [1].

Метою даної роботи є огляд складових елементів фінансового стану та визначення оптимальних показників для їх оцінювання.

Економічна сутність та зміст фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства (ФСП) – це економічна категорія, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу [2].

ФСП характеризується забезпеченням фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

В об'єктивній оцінці фінансового стану зацікавлені всі користувачі бухгалтерської (фінансово) звітності, які в Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку об'єднані в три основні групи, а саме:

- особи, які безпосередньо займаються бізнесом на даному підприємстві;
- особи, які не працюють на підприємстві, але мають пряму фінансову зацікавленість у даному бізнесі (наприклад, власники акцій);
- особи, які мають непряму фінансову зацікавленість у даному бізнесі, тобто податкові служби, фондові біржі, що займаються купівлею-продажем цінних паперів, органи, які контролюють ціни, експорт і імпорт, профспілки, преса та інші.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивне оцінювання динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінювання становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та, як результат, кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Інформаційними джерелами для розрахунку показників і проведення аналізу є річна й квартальна бухгалтерська звітності: Ф-1 «Баланс», Ф-2 «Звіт про фінансові результати», Ф-3 «Звіт про

рух грошових коштів», Ф-4 «Звіт про власний капітал», Ф-5 «Примітки для річної фінансової звітності», а також дані бухгалтерського обліку і необхідні аналітичні розшифрування руху і залишків за синтетичними рахунками.

У міжнародній практиці використовуються певні методи (прийоми) аналізу фінансового стану, які ґрунтуються на різноманітних абсолютних та відносних типових показниках, що дають можливість не тільки проводити аналіз статей балансу підприємства, але й порівнювати підприємства окремої галузі господарства або таких, що займаються аналогічними видами діяльності [3].

Основними методами (прийомами) аналізу звітності є:

1. Аналіз звітності (порівняльний аналіз).
2. Горизонтальний аналіз.
3. Вертикальний аналіз.
4. Факторний аналіз.

Аналіз звітності – це вивчення абсолютних показників, представлених у звітності. Шляхом аналізу звітності визначають майновий стан підприємства, коротко- і довгострокові інвестиції, джерела фінансування власного капіталу, оцінюються зв'язки між постачальниками і покупцями, виручка від діяльності та прибуток звітного року.

Горизонтальний аналіз – дозволяє визначити абсолютні і відносні зміни різних статей звітності у порівнянні з попереднім роком, півріччям чи кварталом.

Вертикальний аналіз є аналізом внутрішньої структури звітності. При проведенні такого аналізу ціла частина (валюта балансу, обсяг реалізації у Звіті про фінансові результати) приймається за 100 % і обчислюється питома вага кожної її складової.

Факторний аналіз передбачає визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження.

До основних складових елементів фінансового стану відносять: майновий стан, джерела фінансування, ліквідність і платоспроможність, фінансову стійкість, рентабельність, ділову активність та фінансові результати підприємства.

Майновий стан підприємства та оцінка джерел фінансування

Загальну характеристику економічного потенціалу підприємства – можливість виробництва матеріальних благ, надання послуг, задоволення економічних потреб суспільства, наведено у балансі підприємства, який дозволяє визначити як майновий, так і фінансовий аспекти досліджуваного об'єкта у їх взаємозалежності.

Актив балансу, який призначено для відображення майнового стану підприємства, можна розглядати з одного боку як характеристику складу та цільового використання ресурсів за об'єктами їх розміщення і характером участі у виробництві, а з іншого боку як характеристику витрат, що утворились внаслідок здійснення фінансових операцій з метою отримання певного доходу.

В пасиві балансу підприємства відображаються джерела утворення його фінансових ресурсів. Загальна вартість пасивів підприємства визначається на основі балансу як сума його капіталу і зобов'язань [4].

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Важливою характеристикою економічного потенціалу підприємства є оцінка джерел утворення його фінансових ресурсів.

Перший рівень класифікації пасивів у балансі здійснюється за ознакою належності коштів. За цією ознакою пасиви розподілено на джерела власних коштів підприємства (власний капітал) і джерела позикових коштів (зобов'язання) з виділенням в окремі групи забезпечень наступних витрат і платежів та доходів майбутніх періодів. Слід зазначити, що за належністю забезпечення подальших витрат і платежів, доходи майбутніх періодів також тягнуть до зобов'язань на тій підставі, що їх утворення підприємством, як статей пасиву балансу, означає зобов'язання щодо наступного витрачання коштів на зазначені цілі.

Подальша деталізація пасивів підприємства здійснюється за джерелами утворення фінансових ресурсів та за термінами їх залучення до фінансово-господарської діяльності підприємства.

За джерелами утворення фінансових ресурсів пасиви підприємства поділяється на такі групи:

— власний капітал (статутний капітал; пайовий капітал; додатково вкладений капітал; резерв-

ний капітал; нерозподілений прибуток; неоплачений капітал; вилучений капітал);

— забезпечення наступних витрат і платежів (забезпечення виплат персоналу; інші забезпечення; цільове фінансування);

— довгострокові кредити банків;

— інші довгострокові фінансові зобов'язання;

— відстрочені податкові зобов'язання;

— інші довгострокові зобов'язання;

— короткострокові кредити банків;

— поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;

— векселі видані;

— кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;

— поточні зобов'язання за розрахунками;

— інші поточні зобов'язання;

— доходи майбутніх періодів [5].

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяються на групи:

1. Найбільш ліквідні активи (A1) – це суми за всіма статтями коштів та їх еквівалентів, тобто гроші, які можна використати для поточних розрахунків. Сюди належать також короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, які можна прирівняти до грошей (це рядки 150, 220, 230, 240 другого розділу активу балансу). Термін перетворення – приблизно до трьох місяців.

2. Активи, що швидко реалізуються, (A2) – це активи, для перетворення яких на гроші потрібний певний час. У цю групу включають дебіторську заборгованість (рядки з 160 до 220). Ліквідність цих активів є різною і залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів: кваліфікації фінансових працівників, платоспроможності платників, умов видачі кредитів покупцям тощо. Терміни перетворення – 3–6 місяців.

3. Активи, що реалізуються повільно (A3) – це статті 2-го розділу активу балансу, які включають запаси та інші оборотні активи (рядки з 100 по 140, а також рядок 250). Запаси не можуть бути продані, поки немає покупця. Інколи певні запаси потребують додаткової обробки для того, щоб їх можна було продати, а на все це потрібен час.

4. Активи, що важко реалізуються (A4) – це активи, які передбачено використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду. У цю групу включають усі статті 1-го розділу активу балансу («Необоротні активи») [2].

Пасиви балансу відповідно до зростання строків погашення зобов'язань групуються так:

1. Негайні пасиви (П1) – це кредиторська заборгованість (рядки з 530 по 610), розрахунки за дивідендами, своєчасно не погашені кредити (за даними додатку до балансу).

2. Короткострокові пасиви (П2) – це короткострокові кредити банків (рядок 500), поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (рядок 510), векселі видані (рядок 520). Для розрахунку основних показників ліквідності можна користуватися інформацією 4-го розділу балансу («Поточні зобов'язання»).

3. Довгострокові пасиви (П3) – це довгострокові зобов'язання – 3-й розділ пасиву балансу.

4. Постійні пасиви (П4) – це статті 1-го розділу пасиву балансу («Власний капітал») – (рядок 380, а також рядки 430, 630) [6].

Основними ознаками «позитивного балансу» є:

1. Валюта балансу в кінці звітного періоду збільшилась у порівнянні з початком.

2. Темпи росту оборотних активів вищі, ніж темпи приросту необоротних активів.

3. Власний капітал підприємства перевищує позиковий і темпи його росту вищі, ніж темпи росту позикового капіталу.

4. Темпи росту дебіторської та кредиторської заборгованості є приблизно однаковими.

5. Частка власних засобів в оборотних активах повинна бути більше 10 % [4].

Аналіз складових елементів множини параметрів комплексної оцінки ФСП

Оцінка ліквідності та платоспроможності. Одним із найважливіших критеріїв фінансового стану підприємства є визначення його платоспроможності – здатності підприємства розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями. А здатність підприємства розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями називається ліквідністю.

Існує декілька ступенів ліквідності. Недостатня ліквідність, як правило, означає, що підприємс-

тво не може скористатися вигідними комерційними можливостями, що виникають. На цьому рівні недостатня ліквідність означає, що немає свободи вибору, і це обмежує свободу дій керівництва.

Ще більша нестача ліквідності спричиняє те, що підприємство не може оплатити свої поточні борги та зобов'язання. Це може призвести до інтенсивного продажу довгострокових вкладень та активів, а в найгіршому випадку — до неплатоспроможності та банкрутства.

Для власників підприємства недостатня ліквідність може означати зменшення прибутковості, втрату контролю та часткову або повну втрату капіталу.

Ось чому ліквідності надається таке важливе значення. Якщо підприємство не може погасити свої поточні зобов'язання до того, як настане строк їх оплати, його подальше існування ставиться під сумнів [2].

Для визначення ступеня ліквідності та платоспроможності використовують такі показники.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який характеризує негайну платоспроможність підприємства (нормативне значення — $K_{\text{абс. л.}} > 0,2$)

$$K_{\text{абс. л.}} = \frac{K + \Phi I_{\text{пот.}}}{\text{ПЗ}} = \frac{p.230 \text{ ф.1} + p.240 \text{ ф.1} + p.220 \text{ ф.1}}{p.620 \text{ ф.1}}, \quad (1)$$

де K — грошові кошти та їх еквіваленти у національній та іноземній валюті, тис. грн.; $\Phi I_{\text{пот.}}$ — поточні фінансові інвестиції, тис. грн.; ПЗ — поточні зобов'язання, тис. грн.

Коефіцієнт уточненої (поточної, швидкої) ліквідності, який характеризує платоспроможність підприємства з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів (прийнятне значення знаходиться у межах $> 0,6 \dots 1$)

$$K_{\text{шв. л.}} = \frac{K + \Phi I_{\text{пот.}} + \text{ДЗ}}{\text{ПЗ}} = \frac{p.220 \text{ ф.1} + p.230 \text{ ф.1} + \text{ф.1} p.(170-210)}{p.620 \text{ ф.1}}, \quad (2)$$

де K — грошові кошти та їх еквіваленти; $\Phi I_{\text{пот.}}$ — поточні фінансові інвестиції; ДЗ — дебіторська заборгованість за розрахунками; ПЗ — поточні зобов'язання.

Коефіцієнт покриття, який відображає прогнозовані платіжні можливості підприємства за умови погашення дебіторської заборгованості і реалізації наявних запасів (нормативне значення — $K_{\text{п}} > 1$)

$$K_{\text{п}} = \frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}} = \frac{\text{ф.1} p.260}{\text{ф.1} p.620}, \quad (3)$$

де ОА — оборотні активи; ПЗ — поточні зобов'язання.

Коефіцієнт загальної платоспроможності, який показує здатність підприємства покрити всі свої зобов'язання всіма активами (нормативне значення — $K_{\text{заг. пл.}} \geq 2$)

$$K_{\text{з.п.}} = \frac{A}{З} = \frac{\text{НА} + \text{ОА}}{\text{ПЗ} - \text{ДМП}} = \frac{\text{ф.1} p.080 + \text{ф.1} p.260}{\text{ф.1} p.620 - \text{ф.1} p.630}, \quad (4)$$

де A — активи підприємства; $З$ — зобов'язання підприємства; НА — необоротні активи; ОА — оборотні активи; ПЗ — поточні зобов'язання; ДМП — доходи майбутніх періодів.

Чистий оборотний капітал (тенденція до збільшення, нормативне значення — $\text{ЧОК} > 0$)

$$\text{ЧОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ} = \text{ф.1} p.260 - \text{ф.1} p.620, \quad (5)$$

де ОА — оборотні активи; ПЗ — поточні зобов'язання.

Крім того для прогнозу зміни платоспроможності підприємства використовують коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності, який показує здатність підприємства відновити або втратити платоспроможність.

Оцінка фінансової стійкості. Одна з важливих характеристик фінансового стану підприємства — стабільність його діяльності в світлі довгострокової перспективи. Вона пов'язана із загальною структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів. Так бізнесмени, включаючи представників державного сектора, бажають вкладати в справу мінімальну кількість власних коштів і фінансувати її за рахунок грошей, взятих в борг. Однак, якщо співвідношення «власний капітал — залучений капітал» має значний перекид в бік боргів, то підприємство може збанкрутувати.

Виділяють чотири типи фінансової стійкості:

1. Абсолютна стійкість фінансового стану: запаси та затрати менше суми власного оборотного капіталу та кредитів банку під товарно-матеріальні цінності, а коефіцієнт забезпеченості запасів та затрат джерелами коштів, який визначається співвідношенням суми власного оборотного капіталу та кредитів банку під товарно-матеріальні цінності до запасів та затрат підприємства, більший одиниці.

2. Нормальна стійкість, при якій гарантується платоспроможність підприємства, якщо запаси та затрати дорівнюють сумі власного оборотного капіталу та кредитів банку під товарно-матеріальні цінності, коефіцієнт забезпеченості запасів та затрат джерелами коштів дорівнює одиниці.

3. Передкризовий фінансовий стан: порушується платіжний баланс, але зберігається можливість відновити рівновагу платіжних засобів і зобов'язань за рахунок залучення тимчасово вільних джерел засобів в оборот підприємства, кредитів банку на тимчасове поповнення оборотних засобів, перевищення нормальної кредиторської заборгованості над дебіторською тощо.

При цьому фінансова стійкість вважається припустимою, якщо виконуються такі умови: вартість виробничих запасів плюс вартість готової продукції дорівнюють або перевищують суму короткострокових кредитів та залучених коштів, що беруть участь у формуванні запасів; вартість незавершеного виробництва плюс витрати майбутніх періодів дорівнюють або менше суми власного оборотного капіталу.

Якщо ці умови не виконуються, то спостерігається тенденція погіршення фінансового стану.

4. Кризовий фінансовий стан підприємства (підприємство знаходиться на межі банкрутства) — стан, в якому запаси та затрати більші за суму власного оборотного капіталу, кредитів банку під товарно-матеріальні цінності та платіжних засобів і зобов'язань за рахунок залучення тимчасово вільних джерел засобів в оборот підприємства. При цьому значення коефіцієнта забезпеченості запасів та затрат джерелами коштів менше одиниці [4].

Для визначення фінансової стійкості підприємства використовують показники, які об'єднуються в такі групи:

1. Показники структури капіталу, які характеризують фінансову незалежність від зовнішніх позикових коштів, а саме: коефіцієнт фінансової незалежності; коефіцієнт фінансової стійкості; коефіцієнт фінансової залежності; плече фінансового важеля (коефіцієнт фінансового ризику).

2. Показники, які характеризують стан оборотних коштів: коефіцієнт маневрування власного оборотного капіталу; коефіцієнт забезпечення матеріальних оборотних фондів власними джерелами фінансування.

3. Показники, які характеризують стан основних засобів: частка основного капіталу у власному (індекс постійного активу); коефіцієнт модернізації; коефіцієнт реальної вартості майна (основних і матеріальних оборотних коштів).

Окрему групу показників, які також характеризують фінансову стійкість підприємства, становлять: коефіцієнт ділової активності; коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів; коефіцієнт ефективності використання власних коштів [2].

Коефіцієнт фінансової автономії, який показує на скільки підприємство є незалежним від позикових джерел (нормативне значення — $K_{\text{фа}} > 0,5$)

$$K_{\text{фа}} = \frac{\text{ВК}}{\text{ВБ}} = \frac{\text{ф.1р.380}}{\text{ф.1р.640}}, \quad (6)$$

де $K_{\text{фа}}$ — коефіцієнт фінансової автономії; ВК — власний капітал; ВБ — валюта балансу.

Коефіцієнт фінансової залежності — зворотний до коефіцієнта фінансової автономії (нормативне значення — $K_{\text{фз}} < 2$)

$$K_{\text{фз}} = \frac{\text{ВБ}}{\text{ВК}} = \frac{\text{ф.1р.640}}{\text{ф.1р.380}}. \quad (7)$$

Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{\text{фр}} < 1$)

$$K_{\text{фр}} = \frac{\text{ЗК}}{\text{ВК}} = \frac{\text{ЗНВ} + \text{ДЗ} + \text{ПЗ} + \text{ДМП}}{\text{ВК}} = \frac{\text{ф.1(р.430 + р.480 + р.620 + р.630)}}{\text{ф.1р.380}}, \quad (8)$$

де ЗК — залучений капітал; ВК — власний капітал; ЗНВ — забезпечення наступних витрат і платежів; ДЗ — довгострокові зобов'язання; ПЗ — поточні зобов'язання; ДМП — доходи майбутніх

періодів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто, яку частину ВК вкладено в оборотні кошти, а яку капіталізовано (нормативне значення — $K_{м.вк} > 0$)

$$K_{м.вк.} = \frac{ЧОК}{ВК} = \frac{ОА - ПЗ}{ВК} = \frac{ф.1(р.260 - р.620)}{ф.1р.380}, \quad (9)$$

де ЧОК — чистий оборотний капітал; ВК — власний капітал; ОА — оборотні активи; ПЗ — поточні зобов'язання.

Оцінка рентабельності. Якщо сума прибутку показує абсолютну ефективність від діяльності підприємства, то для характеристики міри цієї ефективності використовують рентабельність, тобто відносний ступінь прибутковості підприємства або продукції, що виробляється, яка базується на використанні таких основних коефіцієнтів (нормативне значення даних показників — більше за нуль): коефіцієнт рентабельності активів; коефіцієнт рентабельності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності продажу; коефіцієнт рентабельності витрат [7].

Абсолютне значення рентабельності не встановлюється, основними факторами підвищення рентабельності можуть бути:

1. Оцінюючи рентабельність виробництва:
 - ріст прибутку;
 - зменшення вартості основних виробничих фондів та залишків нормованих оборотних засобів.
2. Оцінюючи рентабельність окремих видів продукції:
 - зниження собівартості виробів [6].

Коефіцієнт рентабельності активів — характеризує ефективність використання всього майна підприємства, %

$$P_{a.} = \frac{ЧП}{B_a} 100\% = \frac{р.220 \text{ ф.2}}{р.280 \text{ ф.1}} 100\%, \quad (10)$$

де ЧП — чистий прибуток; B_a — середньорічна вартість активів.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу ($P_{вк.}$) — відображає ефективність використання активів, створених за рахунок власного капіталу, %

$$P_{в.к.} = \frac{ЧП}{B_{вк}} 100\% = \frac{р.220 \text{ ф.2}}{р.380 \text{ ф.1}} 100\%, \quad (11)$$

де ЧП — чистий прибуток (збиток); $B_{вк}$ — середньорічна вартість власного капіталу.

Коефіцієнт рентабельності продажу ($P_{п.}$)

$$P_{п.} = \frac{ЧП}{ЧД(В)Р} 100\% = \frac{р.220 \text{ ф.2}}{р.035 \text{ ф.2}} 100\%, \quad (12)$$

де ЧП — чистий прибуток; ЧД (В) Р — чистий дохід (виручка) від реалізації.

Коефіцієнт рентабельності витрат ($P_{в.}$)

$$P_{в.} = \frac{ВП}{C_{р.п.}} 100\% = \frac{р.050 \text{ ф.2}}{р.040 \text{ ф.2}} 100\%, \quad (13)$$

де ВП — валовий прибуток; $C_{р.п.}$ — собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Визначення ділової активності дає змогу проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання його фінансових ресурсів. Найчастіше для цього використовуються такі показники: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності власного капіталу, строк погашення дебіторської заборгованості (днів), строк погашення кредиторської заборгованості (днів) тощо.

Коефіцієнт оборотності активів ($K_{о.а.}$)

$$K_{o.a} = \frac{ЧД(В)Р}{B_a} = \frac{\phi.2 \text{ р.035}}{\phi.1 \text{ р.280}}, \quad (14)$$

де ЧД (В) Р — чистий дохід (виручка) від реалізації; B_a — середньорічна вартість активів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{o.дз}$)

$$K_{o.дз} = \frac{ЧД(В)Р}{B_{дз}} = \frac{\text{р.035 } \phi.2}{\text{р.150,160,170} - 210 \text{ } \phi.1}, \quad (15)$$

де ЧД (В) Р — чистий дохід (виручка) від реалізації; $B_{дз}$ — середньорічна вартість дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{o.кз}$)

$$K_{o.кз} = \frac{C_{p.п.}}{КЗ} = \frac{\text{р.040 } \phi.2}{\text{р.520} - 600 \text{ } \phi.1}, \quad (16)$$

де $C_{p.п.}$ — собівартість реалізованої продукції; КЗ — кредиторська заборгованість.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу ($K_{o.вк}$)

$$K_{o.вк} = \frac{ЧД(В)Р}{ВК} = \frac{\text{р.035 } \phi.2}{\text{р.380 } \phi.1}, \quad (17)$$

де ЧД (В) Р — чистий дохід (виручка) від реалізації; ВК — власний капітал.

Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)

$$T_{дз} = \frac{T_{пер}}{K_{o.дз}} = \frac{365}{K_{o.дз}}, \quad (18)$$

де $T_{пер}$ — тривалість періоду; $K_{o.дз}$ — коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)

$$T_{кз} = \frac{T_{пер}}{K_{o.кз}} = \frac{365}{K_{o.кз}}, \quad (19)$$

де $K_{o.кз}$ — коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

За умов ринкової економіки прибуток, як кінцевий результат діяльності підприємства, має велике значення. Прагнення до одержання прибутку орієнтує товаровиробників на збільшення обсягу виробництва продукції, потрібної споживачу, зниження витрат на виробництво. В умовах розвинутої конкуренції цим досягається не тільки мета підприємництва, але і задоволення суспільних потреб. Для підприємця прибуток є сигналом, що вказує, де можна домогтися найбільшого приросту вартості, створює стимул для інвестування в ці сфери. Свою роль грають і збитки. Вони висвітлюють помилки і прорахунки в напрямку засобів організації виробництва і збуту продукції.

Оцінка фінансових результатів здійснюється за допомогою таких показників: чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ф. № 2, рядок 035), собівартість реалізованої продукції (рядок 040), валовий прибуток (збиток) (рядок 050), фінансові результати від операційної діяльності (рядок 100), фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (рядок 170), чистий прибуток (рядок 220).

Існують різні за обсягом і елементами множини параметрів, що визначають ФСП. Проте, єдиної множини не сформовано.

В роботі [1] запропоновано для оцінювання ФСП використовувати відповідну СППР — систему підтримки прийняття рішень. Вона враховує таку множину оцінюваних параметрів: для фінансової стійкості — це коефіцієнт незалежності, коефіцієнт залежності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневрування; для ліквідності та платоспроможності — коефіцієнт грошової платоспроможності, коефіцієнт розрахункової платоспроможності, коефіцієнт критичної ліквідності; для ділової активності — коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, строк погашення кредиторської та дебіторської заборгованостей, тривалість обороту запасів; для рентабельності — рентабельність витрат, рентабельність продаж, рентабель-

ність всіх активів, рентабельність власного капіталу, що дозволяє спростити процес формалізації такої СППР.

Висновки

Аналіз складових елементів фінансового стану підприємства є необхідною умовою ефективного управління формуванням, розміщенням і використанням ресурсів підприємства. Фінансовий стан характеризується величиною, складом і структурою активів, власного капіталу і зобов'язань, відповідні співвідношення яких обумовлюють фінансову стійкість, платоспроможність і ефективність використання економічного потенціалу підприємства.

У даній роботі запропоновано основні показники, за допомогою яких можна надійшлише визначити фінансовий стан підприємства. Так, наприклад, за допомогою запропонованих показників ліквідності підприємства можна визначити наскільки поточні зобов'язання підприємства можуть бути виплачені за рахунок власних коштів, а також наявність чи відсутність чистого оборотного капіталу; показники фінансової стійкості дають змогу визначити залежність підприємства від позикових джерел і відповідно його стійкість на ринку; за допомогою запропонованих показників рентабельності можна визначити ефективність використання як майна підприємства, так продажу, витрат тощо. Одними з найважливіших є показники фінансових результатів, за допомогою яких можна швидко дізнатися про стан підприємства на ринку, тобто чи воно є прибутковим чи збитковим.

Перспективним напрямком вирішення проблеми оцінки ФСП є складання відповідної СППР.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова А. О., Воронюк О. В. Складання оптимальної множини параметрів при оцінці фінансового стану підприємства // Економіка: проблеми теорії та практики. — Дніпропетровськ. — 2004. — С. 1143—1149.
2. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. — К.: Алеута, 2003. — 485 с.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємства. — К.: КНЕУ, 2000. — 460 с.
4. Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. — К.: Либідь, 2003. — 384 с.
5. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навч. — метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. — К.: КНЕУ, 2000. — 263 с.
6. Бойчук І. М., Харів П. С., Хопчан М. І., Піча Ю. В. Економіка підприємства. — К.: «Каравела», Львів: «Новий світ — 2000», 2001. — 298 с.
7. Азарова А. О., Воронюк О. В. Аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства // Розвиток фінансово-кредитної системи України в умовах ринкових трансформацій. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, Ландо Лтд. — 2003. — С. 261—262.

Рекомендована кафедрою інформаційного менеджменту

Надійшла до редакції 15.02.05
Рекомендована до друку 28.02.05

Азарова Анжеліка Олексіївна — доцент кафедри інформаційного менеджменту, *Леонтьєва Людмила Леонідівна* — магістрант Інституту магістратури, аспірантури та докторантури.

Вінницький національний технічний університет